

NOTA SOBRE “*CURIAL E GÜELFA* I EL VALENCIÀ” DE JOAN VENY

El text de Lola Badia i Jaume Torró (2017) “Informe sobre la hipòtesi d’atribució de *Curial e Güelfa* a Íñigo d’Ávalos”, publicat en aquest lloc, després d’indicar tota una sèrie de negligències en l’ús de la bibliografia i d’errors en el maneig de les dades, desmunta peça per peça l’argumentació d’Abel Soler (2017) que hauria de demostrar la seva hipòtesi sobre l’autoria de la novel·la *Curial e Güelfa*. En efecte:

- Segons Soler, l’escut amb un lleó rampant atribuït a Curial dins la novel·la s’inspiraria en l’escut dels Del Borgo, familiars d’Antonella d’Aquino, que hauria adoptat Íñigo d’Ávalos el 1443 arran de les seves esposalles amb aquesta dama. Badia i Torró documenten que les dites esposalles es van produir el 1450, les noces el 1452 i l’adopció de l’escut dels Del Borgo el 1472, quan Antonella d’Aquino va esdevenir l’hereva del seu germà, mort aquell any. Totes aquestes dates són posteriors a 1448, data límit de redacció de la novel·la proposada pel mateix Soler.
- Badia i Torró mostren com Soler confon les imatges de la medalla dissenyada pel Pisanello per a Íñigo d’Ávalos, que conté els motius de l’escut d’Aquil·les, amb les d’un paisatge descrit a *Curial e Güelfa* (“aquella ciutat que primerament murà Cadmo [...]; aquells monts apellats Nissa e Cirra [...]; los llorers [...] e les vinyes [...], aquell temple d’Apol·lo”, III.10.1; ed. Badia i Torró 2011: 426-427) que procedeix de la *Comèdia* i els seus comentaristes.
- Soler considera que els vincles llombards d’Íñigo d’Ávalos són presents en l’ús de paper d’aquesta procedència en el manuscrit de *Curial e Güelfa*, que ell creu d’autor. Badia i Torró argumenten que en un manuscrit d’autor no s’haurien deixat “en blanc el nom de la contrada on va néixer Curial i el del seu pare” i recorden que, a més de paper d’origen llombard, que Soler referencia equivocadament, el manuscrit també conté paper de moltes altres procedències (Llenguadoc, Provença, Alvèrnia, Flandes, Toscana...).
- En la mateixa línia dels vincles llombards d’Íñigo d’Ávalos, Soler (2015: 125) sosté que l’ús del terme *pretor* ‘responsable de l’administració urbana, compresa l’administració de justícia’ era específic de la Llombardia i que “a l’Hongria medieval no existia cap oficial anomenat *pretor*; ni a la Corona d’Aragó *sensu stricto*, ni a Castella, ni al reialme de les Dues Sicílies.” Qui coneix mínimament la història de Sicília sap que el batlle de Palerm va ser anomenat *pretor* a partir del segon terç del segle XIV. Soler també dóna una pretesa llista de llombardismes on es barregen francesismes generalment coneguts, termes perfectament documentats al català de diverses èpoques i expressions corrents en català actual i on el vocabulari llombard brilla per la seva absència.

Davant d’això l’Institut d’Estudis Catalans “ha cregut oportú difondre l’informe que ha elaborat Joan Veny sobre la llengua de *Curial e Güelfa* i sobre l’interès i el rigor científic de l’aportació d’Abel Soler” (IEC 2017). L’autor d’aquest informe no rebutja, ni tan sols esmenta, ni un sol dels arguments reproduïts, cosa que no el priva de dir que aquests arguments són aportats “d’una

manera aparentment acadèmica” (Veny 2017: 2) i que la tesi doctoral d’Abel Soler –hem d’entendre també l’article que es discuteix– és “científica” [...], ben documentada, innovadora” (Veny 2017: 9).

Veny vol tornar a parlar de la valencianitat del text de *Curial e Güelfa*, que no és el tema de l’article de Soler ni del text de Badia i Torró. Per a fer-ho addueix, a part de la seva pròpia autoritat, la de Joan Coromines i la de Germà Colón (Veny 2017: 7). La nota de l’IEC, més directa, afirma: “La valoració del vessant diatòpic del català de *Curial e Güelfa* que ha fet Soler recull la posició que han defensat unànimement els nostres lexicògrafs Joan Coromines, Germà Colón i Joan Veny, membres de l’Institut”. N’hi haurà prou de recordar quina és l’opinió de Coromines i de Colón. Coromines escrivia el 1986:

“En conclusió d’això, jo no crec que es pugui usar amb seguretat aquest argument [l’ús de *plegar* com a sinònim d’*arribar*] a favor de l’origen valencià de l’autor del *Curial*, tesi que jo he admès com a possible, i a favor de la qual dóna arguments (bastant forts si bé no tots, i potser cap, de decisiu) el recent i excel·lent llibre d’Ant. Ferrando i Francès [...]. El que passava és que des del 2.ⁿ quart del S. XV fins al XVI, l’ús valencià fou el més prestigiós dins la nostra llengua literària i això fa que en aquest temps es trobin valencianismes fins i tot en escriptors ben coneguts com a nadius de les altres regions: els barcelonins Felip de Malla i Francesc Alegre, els traductors del Decameron, Onofre Pou. No oblidem, d’altra banda, l’ús del Marsili, ben llunyà de tot valencianisme.” (*DECat* VI s. v. *plegar*)

L’article de Colón, Perea i Ueda (2012) es pot considerar l’última paraula seriosa sobre la qüestió. Entre les conclusions d’aquest article llegim (p. 28):

“Tots aquests factors lingüístics i de contingut no s’adiuen gens amb un pretès origen valencià de la novel·la ni òbviament amb una provenença del català oriental. La procedència de l’autor del *Curial* cal cercar-la en territori de l’avui anomenat català occidental, però probablement no gaire lluny de les terres del nord de Castelló. Malgrat l’esment de certs topònims de la zona lleidatana, com ara Oluges, Orcau, Solsona o Pinós, l’estudi lingüístic situa la llengua del *Curial* més aviat cap al sud del territori occidental, possiblement en una zona de transició, fet que podria justificar la presència d’alguns valencianismes.”

Xavier LAMUELA, juny 2017

REFERÈNCIES

- BADIA, Lola, & Jaume TORRÓ (eds.) (2011) *Curial e Güelfa*. Barcelona: Quaderns Crema.
- BADIA, Lola, & Jaume TORRÓ (2017) “Informe sobre la hipòtesi d’atribució de *Curial e Güelfa* a Íñigo d’Ávalos”, 04/04/2017. <http://www.narpan.net/documents/InformeCurial.pdf>

COLÓN, Germà, Maria Pilar PEREA, & Hiroto UEDA (2012) “Lingüística quantitativa: *Curial* vs. *Tirant*. Una mateixa procedència geogràfica?”, *Vox Romanica* 71: 1-29.

DECat: COROMINES, Joan, & al. (1980-2001) *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*, DECat, 10 vv. Barcelona: Curial / “La Caixa”.

IEC (2017) “Sobre el rigor científic de la revista *Estudis Romànics*, de l’IEC”, 12/05/2017.

http://www.iec.cat/activitats/noticiasencera.asp?id_noticies=1954

SOLER, Abel (2015) “El lèxic cortés i cavalleresc en *Curial e Güelfa*: mots patrimonials i interferències culturals”, *Anuario de Estudios Medievales* 45/1: 109-142.

SOLER, Abel (2017) “Enyego d’Àvalos, autor de *Curial e Güelfa*?”, *Estudis Romànics* 39: 137-165.

VENY, Joan (2017) “*Curial e Güelfa* i el valencià”, 12/05/2017.

http://www.iec.cat/Comunicacio_IEC/Veny_Curial_i_el_valencia.pdf

COM CITAR AQUEST DOCUMENT?

LAMUELA, Xavier *Nota sobre “«Curial e Güelfa» i el valencià” de Joan Veny* [en línia]. Publicat per <http://www.narpan.net/documents/lamuelacurial2017.pdf> (13 de juny de 2017)